Kiállítási napló

Alkalmi vonásnégyes

Nem nyomdahiba a fönti cím, *négy fiatal képzőművész alkalmi fellépéséről* van szó. Az kapcsolja őket össze, hogy egy időpontban látható kiállításuk Szegeden. *Ujházi Péter* a Bartók Béla Művelődési Központ B Galériájában mutatkozik be, *Csavlek András* festményeiből a Képcsarnok Gulácsy Lajos Terme rendezett kiállítást, *Sinkó István* az Ifjúsági Ház Mini Galériájában vendégeskedik, *Tóth Pálnak* pedig a Gabonatermesztési Kutatóintézet adott lehetőséget a bemutatkozásra. *Alkalmi négyes.* Művészetük vonásai azonban karakteresen határozzák meg mai képzőművészetünk néhány jellemző törekvését. Mástmást „játszanak", együtt szereplésük mégis tanulságok megfogalmazására ad lehetőséget. Ha egymás mellé raknánk műveiket, aligalig találnánk összekötő szálakat, pedig a felszín alatti mélyrétegekben sok a hasonló indulat, törekvés. Négyen négyféleképpen játsszák ugyanazt: *kísérleteznek, mai témákra.*

A vendégkönyv tanúsága szerint úgy tűnik, Újházi Péter nem lopta be magát a látogatók szívébe. Egy kézlegyintéssel elintézhetnénk a dolgot, ha nem kellene komolyabban elmerülni egy *látszatra kusza és rendezetlen, tartalmában azonban nagyon is határozott és felelősségteljes művészi program* mélyvizében. Rajzai, kollázsai, dobozba zárt színpadai mintha minden históriai törekvés által igazolt képzőművészeti szabálynak — forma, szerkesztés, kompozíció, arányok stb. — nyelvet öltenének. A vendégkönyvbe azt írta egy látogató, hogy *ilyet az ő óvodás gyereke is tudna.* E mondattal nyakon csípte az igazság egyik felét. Újházi Péter ugyanis *tudatosan fordul a gyermeki világ firkáihoz*, rendetlenségéhez, borzasságához, s felelőtlen őszinteséghez, csakhogy szűklátókörűség lenne nem észrevenni *emögött a tudatosságot*, a felelősséget, gesztus és rend dialektikáját, az iróniát és a drámai érzékenységet. Felnőtt tudatának menedéke a visszaidézett gyerekkor, s ő is megidézett históriai dokumentumainak alakítója, akváriumainak lakója. Rajzos, applikált naplói, dobozba zárt színpadai, a múlt század közepén született levelek, kimutatások, nyugták mindmind eszközei egy hajdanvolt és áhított paradicsomi állapotnak. Popgesztusok, kollázstechnikák, firkák, ziláltnak tűnő festmények a gyermeki naivitás hályogkovács-igazságait mutatják, ám mögöttük ott az alkotó rafinált tudatossága.

Sinkó István rokonítható évtizeddel idősebb pályatársához. A Fiatal Művészek Stúdiójának tagjaként mutatkozik be Szegeden, s úgy tűnik, *valóságosan és jelképesen is vállalja a szakma géz-engúzának szerepét.* Munkáinak nagy része ugyanis gézszövetre készült, s jórészt kórházi utalásai vannak. Néha morbid, inkább taszító, mint vonzó ez a világ. Heppeningjellegét erősítik a beépített műanyag csövek, fiolák, injekcióstűk, fotóbetétek stb. Ötleteknek érzem őket még akkor is, ha a *Kórházi jegyzetek* ofszettechnikával sokszorosított lapjain igazi drámákat látok, kegyetlen, hiteles és felkavaró rajzos dokumentumokat a kórházak ma oly felkapott világából. A *Kórházlapok* már csupán virtuóz ötletek sora, a „nagy művek" viszon üres manulációk. Különösen az a Szerelmi paraván, mely az árnyjátékok stílusában primitíven pornográf.

Csavlek András profi alkotó. Pontosan tudja, hogyan kell *hangulatot teremteni*, s azt is, miként óvhatja meg magát közhelyektől, a közönséget olcsón kiszolgáló „mézcseppektől". *Pengeélen táncol*, de festményei szakmailag kikezdhetetlenek. Nyilván sokan vannak, akik szívesen látnák lakásukban hangulatteremtő, színeiben disztingvált, igazi festői hatásokra építő, érzékeny téli képeit (Rianás, Parti jég, Olvadás, Télutó, A Balaton jege, Befagyott csónak), és tengerélményeit (Emlék a tengerről, Az öböl, Tengerpart). Az is kiderül néhány festménye láttán, hogy *nem elégszik meg tájélményeinek hangulatos rögzítésével.* A repülés története, a Jégvilág felett, a Korpusz I—II., a Minotaurusz, az Odüsszeusz arra példa, hogy festői látásmódját *tartalmas mondandó közlésére* is járomba fogja.

Különleges művészi szférába kalauzolja az érdeklődőket a Pusztaszeren élő fiatal művész, Tóth Pál. Bár mostani kiállításán bemutatja a természeti formák ihlette, alázatosan precíz, tanulmányrajzait (nagy mesterségbeli tudással megrajzolt portrékat, leveleket, virágokat, napraforgókat), önálló grafikai alkotásokkal (elsősorban rézkarcokkal) is szerepel, sőt, néhány tűzzománcot is kiállít, mégis *legmegragadóbbak tudományos illusztrációi.* Sajátos és kevéssé ismert műfaj ez, még akkor is, ha mind több tudományos népszerűsítő kiadvány jelenik meg egyre igényesebb illusztrációkkal, mint például Tóth Pál első munkája, mely *Változó Balaton* címmel látott napvilágot nemrégiben (három, általa illusztrált kötet vár kiadásra). *A mikroszkóp precizitása és a művészi megoldás emelkedettsége ötvöződik munkáin.* Nekem azt bizonyítják ezek a munkák, hogy a művész számára a természet menedék és forrás.

Jó dolog — bárha véletlen is — az ilyen alkalmi együtt szereplés. Óhatatlanul összevetésre és tájékozódásra késztet valamennyiünket.

Tandi Lajos

Emlékezés Birkás Imrére

Birkás Imre, a magyar munkás és -szakszervezeti mozgalom kiemelkedő személyisége születésének 75. évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepséget rendeztek szerdán a Mező Imre úti temető munkásmozgalmi panteonjában.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és Központi Ellenőrző Bizottsága nevében *Szabó István*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának elnöke és *Kovács Árpád*, a KEB titkárságának tagja koszorúzott. Birkás Imre urnájára a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, az Építő- Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezete képviselői, valamint családjának tagjai is elhelyezték a tisztelet, a kegyelet virágait.

A megemlékezés az Internacionálé hangjaival ért véget. (MTI)

Munkavédelmi tanácskozás

Az Országos Munkavédelmi Bizottság szerdai ülésén megvitatta a MÁV vezérigazgatójának tájékoztatóját a munkavédelmi irányító és ellenőrző tevékenységről. Megállapította, hogy a Magyar Államvasutak területén kedvező szemléletbeli változás tapasztalható az utóbbi években. Köszönetét fejezte ki a Közlekedési Minisztérium és a MÁV vezetőinek, hogy a korábban sok balesetet okozó vagonkapcsolási technológiát — az OMB kezdeményezésére — megváltoztatták, és teljes körűvé vált a vagonok álló helyzetben történő kapcsolása. A bizottság javasolja, hogy a beosztott vezetők hatáskörét munkavédelmi kötelezettségeikkel szorosabban hangolják össze, és a felső vezetők követeljék meg szigorúan a munkavédelmi szemléken feltárt hiányosságok határidőre való felszámolását.

A bizottság megtárgyalta a MÉM repülőgépes szolgálat vezetőjének tájékoztatóját a munkavédelmi helyzet és tevékenység alakulásáról.

A kenyérgyári „csata" vége

Idén június 30-án Szeged megyei város tanácsának végrehajtó bizottsága határozatot hozott, miszerint a jobb ellátás érdekében új kenyérgyárat építtet. A gyár helyéül a Gáz utca és a Makkosházi körút által határolt területet jelölték ki. A téma körül kisebb várospolitikai csata kerekedett — nagyjából három ütközettel.

1.

Mindjárt a testületi döntés után több levél érkezett lapunk Postaláda rovatának. A környék lakói közül fogtak tollat néhányan, hogy kifejezzék aggodalmukat: a sütőüzem elhelyezése nem lesz szerencsés, mert zajossá teszi a városrészt. A levelekben bizonyos társadalmi szervezeteket is volt hivatkozás. A több személyes kételkedés ismeretében lapunk júliusban „körüljárta" a témát, és kiadós tájékoztatást adott a döntés hátteréről, szakemberek meghallgatásával.

A jó megértéshez azonban ez is kevés volt...

2.

Hivatalos útra terelődött a dolog, amikor az érintett választókerületek (68. és 69.) tanácstagjai augusztusban interpellációt nyújtottak be, s ebben tiltakoztak a leendő kenyérgyár ottani felépítése ellen, mondván, hogy káros hatással lesz a lakókörnyezetre. Az interpellációra szabályos és megokolt választ kaptak az építési és közlekedési osztálytól, illetve a városi főépítésztől. Úgy tűnt, ezzel az ügy nyugvópontra jut.

És a tanács októberi ülésén mégis elkezdődött a harmadik „ütközet".

3.

B. I. tanácstag ismét interpellált. Hogy a tanács alapos és végleg megnyugtató tájékoztatást kapjon, ideiglenes bizottságot küldött ki a téma megvizsgálására, melyben minden illetékes helyet kapott. Jelentését november 10-re készítette el. A bizottság munkájára alapozott, az interpellációra vonatkozó elnöki választ tegnap kézbesítették a tanácstagoknak.

Idézünk: *„Az ideiglenes bizottság... az interpelláció ügyében mélyreható elemzést végzett. A közreműködő szakértők egybehangzóan kifejtették, hogy a sütőüzem a környező lakóépületeket illetően a megengedettnél nagyobb zavaró hatást nem fog kifejteni, sőt, jelentős mértékben gátolja, kiegyenlíti a Makkosházi körút várható forgalmi zaját. Az elhangzottak alapján — az interpellálók is — úgy foglaltak állást: helyes, hogy az új sütőüzem a kijelölt helyen valósuljon meg. A bizottság szükségesnek ítélte, hogy a lakosság a helyszínen rövid időn belül részletes tájékoztatást kapjon az üzem építésének szükségességéről és működéséről."*

Itt lenne tehát az ügy nyugvópontja...

4.

Lenne, ha néhány tanulság nem kívánkozna hozzá, amelyet az ideiglenes bizottság is megfogalmazott. Történetesen elsőül azt, hogy a kiválasztott terület a költségkímélés szempontjából a legelőnyösebb a városnak — s ez elsőrendű várospolitikai érdek! Ha nem is minden szempontból ideális a hely, jelenleg egyedül ez a lehetőség kínál reális alapot a megépítésre. Az ellátás pedig már nem nélkülözheti az új üzemet. Ugyanakkor bizonyos, hogy megelőzhető lett volna a huzavona időbeni tájékoztatással a lakóterületen.

A vb is így foglalt állást: a szocialista demokratizmus fejlődésével együttjáró természetes jelenségnek tekinti, ha a tanácsi feladatkörbe tartozó kérdések elbírálásánál elvszerű, tényekkel operáló viták alakulnak ki, és a döntések esetenként nem egyhangú szavazás eredményeként születnek. A végrehajtó bizottság több tagja hangot adott azonban annak a véleményének, hogy a vitában a testületek törvényes jogosítványait, a választott népképviseleti szerv méltóságát feltétlenül tisztelet illeti, a vitában felszínre kerülő érveket pedig konkrét adatoknak, tényszerű ismereteknek kell alátámasztania. Maradéktalanul érvényre kell juttatni azt az elvet, hogy a város egészét és a lakosság kisebb csoportjait érintő kérdések összevetésénél a többség javát szolgáló érdekek kaphatnak csak elsőbbséget, s az érdekek ilyen ütköztetésében a választópolgárokat képviselő tanácstagoknak tevőleges szerepet kell vállalniuk.

Sz. S. I.

Dzsesszhétvége Szegeden

A hetvenes évek elején, a Magyar Rádió kezdeményezésére indult meg az a rendezvénysorozat, amely *Szegedi Dzsessznapok* néven nemsokára igen népszerű lett, s Debrecen, valamint Nagykanizsa mellett az ország vidéki dzsesszcentrumainak sorába emelte a várost. Évről évre túlszárnyalta egyik programsorozat a másikat, a zenitre a hetvenes évek végén érkeztek. Azután két éve hirtelen-váratlan színvonalcsökkenés következett, olyannyira, hogy tavaly — oly hosszú idő után először — nem is rendezték meg a hagyományos szegedi dzsessztalálkozót.

Az Ifjúsági Házban működő dzsesszklub azonban, ellismerésre méltó szívóssággal, nem kívánt belenyugodni ebbe a helyzetbe: visszakeresték a már-már elveszettnek hitt szálakat, s ha szerényebb keretek között, más elnevezéssel is, de a kontinuitás reményében — *e hét végén, pénteken és szombaton Szegedi Dzsesszhétvége címmel ismét ebben a zenei műfajban lesz jó néhány rendezvény a városban.*

A programban először holnap, pénteken, este 8 órától az Ifjúsági Házban *dixieland-estet* tartanak, a *Moiár Dixieland és az Újvidéki Dixieland* felléptével. Éjféltől, a Bartók Béla Művelődési Központban két lengyel vendégművész, *Tomasz Stanko* (trombita) és *Tomasz Szukalski* (tenor-szaxofon), valamint *Pleszkán Frigyes* (zongora) lép fel, s ugyanebben az időpontban a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola dísztermében *„oldtimer" jam sessiont* rendeznek, ahol többek között *hallhatja a közönség az idei Ki mit tud?-on feltűnt Blaskó-dixielandet is.*

Szombaton délután 4 órától a Bartók Béla Művelődési Központban *Balogh Gyula* (zongora), továbbá *Pege Aladár* és együttese lép a dzsesszrajongók elé, *este fél 8-tól az Ifjúsági Házban* pedig *az idei dzsesszhétvége legnagyobb „fogása", a mai modern dzsesszgitározás reprezentánsa*, az amerikai *Larry Corryell* hangversenye szerepel a programban. A dzsesszhétvégét szombaton éjféltől a Bartókban a *Binder—Körmendy* duó és a *Percussion Workshop, Orchestra* koncertje, a JATE-kubban pedig — többek között *Pege Aladár, Dés László, Tóth Tamás* felléptével — *jam session* zárja. Mindkét koncertnapon felvételeket készít a szegedi dzsesszrendezvényekről a Magyar Rádió.

Mennyei seregek

új film

Színes magyar film. Írta: Kardos István. Fényképezte: Koltai Lajos. Zene: Selmeczy György. Rendezte: Kardos Ferenc. Főbb szereplők: Fülöp Viktor (Rajhona Ádám), Páger Antal, Eva Ras, Dzsoko Rosic, Cserhalmi György, Szacsvay László.

Széchenyi István azt írta rólunk, magyarokról: olyan kevésen vagyunk, hogy még az apagyilkosnak is meg kell bocsátanunk. Ugyancsak ő, némileg tán a fentiek kontrasztjaként is, elsőként elemezte egy feltételezett magyar karakter ismérvei között a széthúzást, a szalmaláng-lelkesedést, imigyen megvetve mindannak alapjait, amit sokan nemzeti önismeretnek tartanak. Néhány jellemvonásunk később úgy-ahogy a közhelyes köztudatba is átszivárgott, leginkább tán ez: két magyar még megfér együtt, három már marakodik.

Mintha innen indítana, és ide érkezne vissza mindaz, amit Kardos Ferenc új filmje sugall. S aki azt hinné, gonoszkodom, téved. A téma ugyanis nagyon is komoly, és akár a hétköznapi szólásmondás szintjén is oly történeti mögöttesekkel rendelkezik, hogy legalábbis méltányolandóan megér egy filmes feldolgozást (is). Hát még, ha olyan kitűnő, a szokványost eredetiséggel — sajátos ízű históriai levegővel — feloldó ötletről van szó, mint a Mennyei seregek alapideája. E szerint (durván leegyszerűsítve persze) — rajtunk végső segíthet. Ezt a meglehetősen reménytelen végkicsengést azonban egy, ha nem is teljesen hibátlan, de igen figyelemreméltó művészi kifejezésmód tükrözi, amely bőségesen megérdemel némi, rokonszenv által meghatározott elemzést. Mert a csoda nevezetesen egy angyal földreszállása az 1664-es, három részre szakadt Magyarországon, a költő Zrínyi Miklósnak, a Szigeti veszedelem, a Török áfium és más kitűnő művek írójának személyiségébe „törve" több rétegű, mély és bonyolult röntgenkísérletre nyújt alkalmat.

A kor ezúttal jószerével egyetlen kamarahelyszínen tárul elénk: az égi küldött misztikus hatására minden politikai potentát összegyűlik a Zrínyi-várban, ahol a költőkatona az egységre kívánná összefogni ez alkalomból a széthúzó nemzetet, persze hasztalanul. A történelmi tablóból, a barokk kor vizionárius, misztériumokra és lelki manipulációkra oly fogékony, hatásos és stílusos képéből azután kettős tragédia, az ország és Zrínyi végzete rajzolódik ki, egyben azt a történettudomány által még el nem fogadott nézetet is sugallva, miszerint ama vadkan császári, bécsi vadkan lett volna —, e tényt előlegezi meg és vetíti előre a filmen látható, ekkor még sikertelen Zrínyi-ellenes merénylet.

Mindazonáltal a többsíkú, originális filmötlet a későbbiekben, sajna, kienged: Zrínyi szellemi arcéle egyre elmosódottabbá válik, a soron már egy angyal sem a film első harmadának kifejezetten izgalmas, minden szempontból „megcsinált" mivolta nem tud újabb magasságokba emelkedni. Igaz viszont, talán Kardos Ferenc maga sem vette észre pontosan, mekkora lehetőséget sikerült megragadnia: az a furcsa, a látomást és a valóságot magyar módra egymásba úsztató atmoszféra, ami a filmet jellemzi, technikailag tulajdonképpen a Jancsó-féle, ma már klasszikus stílus megújított változatát rejti magában, Koltai Lajos rendkívül szuggesztív, sötétbarna-sötétkék tónusú képeinek pompás közegében.

Az angyal, úgy is mint a csoda reménye szegény hazánknak, később elrepül. Mit is tehetne egyebet? Zrínyi pedig úgy végzi, ahogyan tanultuk, ama bizonyos vadkan agyarai között. Tulajdonképpen ami történik, csak egyetlen fantáziapillanat mese és valóság határán, hiszen már a vadkant üldözve veszik észre az angyalt, majd a történtek után, annak távoztával lészen minden úgy tovább, mint annak idején. Ez az „epizód" legalábbis elgondolkodtató. Ha ábrázolása nem is hibátlan, de tisztességes, ha nem is vitathatatlan, de valóságos nemzeti gyötrelmeket föltáró, ha nem is egyenletes, de komoly filmnyelvi ígéreteket hordozó. Csodák persze nincsenek, egy nemzet életében pláne. De lehet, hogy velünk mégis történt: az, hogy — csak megvagyunk. Angyal nélkül, de Zrínyi emlékével.

Domonkos László